

ქართული სამოგზაურო ლიტერატურის
უცხოენოვანი თარგმანები
FOREIGN LANGUAGE TRANSLATIONS OF GEORGIAN
TRAVEL LITERATURE

დარეჯან მენაბდე
Darejan Menabde

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Shota Rustaveli

შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
Institute of Georgian Literature

საკვანძო სიტყვები: სამოგზაურო ლიტერატურა, კულტურათა დიალოგი, თარგმანები.

Key words: Travel literature, dialogue of cultures, translations.

სამოგზაურო ლიტერატურა, ჟანრობრივი სპეციფიკიდან გამომდინარე, არსებითად კულტურათა დიალოგის ფორმატში მოიაზრება. სამოგზაურო ტექსტის ავტორი-მთხრობელი, ეცნობა რა უცხო მხარეს, აკეთებს ჩანაწერებს, წერს დღიურს, აღწერს ყოველივე ნანახს... ქართულ სამოგზაურო ლიტერატურაში ხშირია უცხო ქვეყნების აღწერა. განურჩევლად იმისა, თუ რა მიზანი ჰქონდა ავტორის მოგზაურობას (წმინდა ადგილების მოხილვა, საერთაშორისო ვითარების გარკვევა, დიპლომატიურ მისიათა შესრულება, პოლიტიკური მიზნები და ინტერესები, სამხედრო თუ სავაჭრო საქმეები, ქართულ სიძველეთა გამოვლენა და სხვ.), მწერალი-მოგზაურები აღწერდნენ ამა თუ იმ ქვეყნის გეოგრაფიულ პუნქტებს, ხალხის წეს-ჩვეულებებს, რწმენა-წარმოდგენებს, ეთნოგრაფიას, ფოლკლორს...

ბოგადად სამოგზაურო ჟანრი ის ლიტერატურული სფეროა, რომელიც კულტურათა ურთიერთშეჯახების გზით იმკვიდრებს თავს სხვადასხვა ქვეყნის ლიტერატურულ პროცესებში. აღნიშნულიდან გამომდინარე, დიდი მნიშვნელობა აქვს სამოგზაურო ლიტერატურის თარგმნასა და პოპულარიზაციას.

ქართულ სამოგზაურო ტექსტებში არაერთი ევროპული თუ აღმოსავლური ქვეყნის შესახებ არის ცნობები შემონახული, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს ტექსტები არ არის თარგმნილი და სათანადოდ გავრცელებული უცხოურ ენებზე. ისინი უცნობია თვით იმ ქვეყნების მკითხველისთვისაც კი, რომელთა შესახებაც არის მათში საუბარი. მრავალრიცხოვანი ძველი ქართული სამოგზაურო ტექსტებიდან თარგმნილია მხოლოდ სამი თხზულება და ისიც მხოლოდ რუსულ ენაზე (ორბელიანი, 1969: 21-121. მთარგმნელი ფ. თვალთვაძე; ორბელიანი, 1985: 138-148. მთარგმნელები; მთარგმნელები: ი. ბახტაძე, ნ. დიმიტრიადი; რატიშვილი, 1986: #3: 131-150; #4: 115-136; 1987: #3: 86-131. მთარგმნელები: ი. ბახტაძე, ნ. დიმიტრიადი). ვფიქრობთ, ეს მთარგმნელობითი ხარვეზი უნდა დაიძლიოს და ჩვენი მწერალ-მოგზაურთა ტექსტები ხელმისწვდომი გახდეს არაქართველი მკითხველისთვის, რაც გადაუდებელ ამოცანად გვესახება.

ლიტერატურა:

- ორბელიანი, 1969:** Orbeliani S.-S. Puteshestviye v Yevropu. Perevod s gruzinskogo F. Tvaltvaдзе. Tbilisi: izdatel'stvo "Merani". 1969. [Orbeliani S.-S. Путешествие в Европу. Перевод с грузинского Ф. Твалтвадзе. Тбилиси: издательство "Мерани". 1969].
- ორბელიანი, 1985:** Orbeliani V. Povest' o Petergofe. Perevod: I. Bakhtadze i N. Dimitriadi. «Literaturnaya Gruzija», #3, 1985. [Orbeliani V. Повесть о Петергофе. Перевод: И. Бахтадзе и Н. Димитриади. «Литературная Грузия», #3, 1985].
- რატიშვილი, 1986:** Ratishvili G. Malaya povest' o Rossii. Perevod: I. Bakhtadze i N. Dimitriadi. «Literaturnaya Gruzija», ##3, 4. 1986; #3, 1987. [Ратишвили Г. Малая повесть о России. Перевод: И. Бахтадзе и Н. Димитриади. «Литературная Грузия», ##3, 4. 1986; #3, 1987].

Travel literature, proceeding from the genre specificity, is essentially interpreted in the format of the dialogue of cultures. The author-narrator of a travelogue, familiarizing with a foreign country, is making notes, is writing a diary and is describing everything he sees... Georgian travel literature often contains descriptions of foreign countries Irrespective of the objective of the author's journey (visiting holy places, finding out the international situation, fulfilling of diplomatic missions, political objectives and interests, military and trade affairs, bringing to light Georgian antiquities, etc.), writer-travelers described customs and beliefs of one or another country, ethnography, folklore...

Generally, the travel genre is that sphere of literature which establishes itself in literary processes of various countries by means of mutual supplementing of cultures. Hence, translation and promotion of travel literature is of great importance.

Georgian travel texts contain information about a number of European and Oriental countries, but, unfortunately, these texts have not been translated and properly disseminated in foreign languages. They are unknown even to the readers of the countries about which

these travelogues are written. Of the numerous old Georgian travel texts, only three have been translated and only in the Russian language (Orbeliani, 1969: 21-121. Translated by P.Tvaltvadze; Orbeliani, 1985: 138-148. Translated by I.Bakhtadze, N.Dimitriadi; Ratishvili, 1986: #3: 131-150; #4: 115-136; 1987: #3: 86-131. Translated by I.Bakhtadze, N.Dimitriadi). In our opinion, this translation deficiency should be overcome and the texts of our writer-travelers should be made available to non-Georgian readers, which appears to us as an urgent task.

References:

- Orbeliani 1969:** Orbeliani S.-S. Puteshestviye v Yevropu. Perevod s gruzinskogo F. Tvaltvadze. Tbilisi: izdatel'stvo "Merani". 1969. [Орбелиани С.-С. Путешествие в Европу. Перевод с грузинского Ф. Твалтвадзе. Тбилиси: издательство "Мерани". 1969].
- Orbeliani 1985:** Orbeliani V. Povest' o Petergofe. Perevod: I. Bakhtadze i N. Dimitriadi. «Literaturnaya Gruzija», #3, 1985. [Орбелиани В. Повесть о Петергофе. Перевод: И. Бахтадзе и Н. Димитриади. «Литературная Грузия», #3, 1985].
- Ratishvili 1986:** Ratishvili G. Malaya povest' o Rossii. Perevod: I. Bakhtadze i N. Dimitriadi. «Literaturnaya Gruzija», ##3, 4. 1986; #3, 1987. [Ратишвили Г. Малая повесть о России. Перевод: И. Бахтадзе и Н. Димитриади. «Литературная Грузия», ##3, 4. 1986; #3, 1987].

